

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) อันเป็นการพัฒนาประเทศตามทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) ในทัศนะของโลกทฤษฎีความก้าวหน้าหรือการพัฒนาที่มีความหมายเท่ากับ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Development is Equated Economic Growth) และความเจริญก้าวหน้าก็ว่านั่นวัดกันที่ความก้าวหน้าของถาวรวัตถุเป็นสำคัญ ดังนั้นจุดมุ่งหมายปลายทางการพัฒนา คือ การเพิ่มพูนผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GNP) การพัฒนาอุตสาหกรรม การสร้างเมือง ชุมชน การเพิ่มบทบาทของระบบราชการในกระบวนการวางแผน เป็นต้น ถือว่าเป็นเงื่อนไขทางเทคนิคที่จะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ รายได้ต่อหัวและความมั่นคงของประชากร ในที่สุด

รัฐบาลได้บริหารประเทศที่มีแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเงินมาตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพทางสังคม รายได้มหาศาลจากกลุ่มทุนและคนรักรวยไม่กี่ร้อยคนจะกระจายแผ่ไปสู่มวลชนชั้นกลาง คนยากจนและ ผู้ด้อยโอกาส ระบบเศรษฐกิจรัดหน้าเข้าสู่ความเป็นเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมสมัยใหม่ วิถีคิดและการให้คุณค่า ตลอดจนวิถีชีวิต วิถีวัฒนธรรมสังคมไทยส่วนรวมยังไม่เปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบใหม่ที่เหมาะสมสอดคล้องในอัตราที่น่าพึงพอใจนัก จากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีตจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 แม้ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือมีเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า มีรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น แต่การกระจายรายได้อาจยังมีปัญหา รัฐยังไม่สามารถกระจายรายได้ไปสู่ประชาชน ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาอย่างมากมาย ระบบเศรษฐกิจดังกล่าวได้เข้าไปทำลายโครงสร้างทางสังคม สำนักพิมพ์ ความสัมพันธ์ ซึ่งสังคมการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารในชุมชนไปด้วย ทำให้ความเข้มแข็งของชุมชนอ่อนแอลง

ดังนั้น แนวคิดในการพัฒนาที่มุ่งจะพัฒนาเฉพาะด้านเศรษฐกิจให้มีขีดความเติบโตอย่างรวดเร็วเพียงด้านเดียว ไม่เพียงพอลดทั้งพัฒนาทั้งทางด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม ซึ่งสำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง น่าเป็น แต่ก็ยังหาเป็น

แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพิงได้ พร้อมกับน้อมนำเอาพระราชดำริของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ๙ ก็ทรงพระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ จึงมุ่งให้เกิด "การพัฒนาที่ยั่งยืน...และความอยู่ดีสุขของคนไทย" ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ในเรื่อง "ประชาสังคม" ที่ได้รับการกล่าวขานกันมากในหมู่นักวิชาการ เช่น ประเวศ วะสี และธีรยุทธ บุญมี ที่มองว่าการแก้ปัญหาประเทศหรือการปฏิรูปสังคม จะเป็นอย่างไรก็ต้องถักทอความร่วมมือของประชาชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม ให้มีความสำคัญกับบริบทผลสหภาพและทิศทางจากเรื่องชุมชนเข้มแข็งไปสู่สังคมเข้มแข็งร่วมกัน (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2541 : 149) ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยระบบเศรษฐกิจต้องทำให้พื้นฐานหรือรากฐานของสังคมเข้มแข็ง เรียกว่าเศรษฐกิจพื้นฐาน สังคมเข้มแข็งทำให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง เศรษฐกิจจะเข้มแข็งยั่งยืนจึงทำให้สังคมเข้มแข็ง เพราะสังคมเป็นปัจจัยทำให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง ต้องเชื่อมโยงบูรณาการเสมอ ไม่คิดยกแบ่งแยกส่วน โดยคำนึงถึงความเป็นชุมชน เพราะชุมชนเป็นรากฐานของสังคม และมนุษย์จะขาดความเป็นชุมชนไม่ได้ (ประเวศ วะสี, 2541 : 12)

เพื่อแก้ปัญหาและบรรเทาผลกระทบของสังคมอันเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจและภาวะความยากจนที่มีต่อคนไทยทั่วประเทศ รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติขึ้น คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ เห็นชอบให้ใช้แนวทางการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งเห็นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ และถรมุ่งเพื่อพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้ดียิ่งเป็นรูปธรรม ภายใต้กรอบพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศตามปรัชญาชีวิตของรัฐบาลคณะ พ.ศ. 2540 เป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขวิกฤตของประเทศ โดยใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐานสำคัญในการลดผลกระทบทางสังคมและสร้างกระบวนการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต และให้ส่วนราชการร่วมมือในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการปรับเปลี่ยนความคิดจากผู้มีบทบาทในการริเริ่มดำเนิน การพัฒนาแห่งทุกหยางมาเป็นตัวกระตุ้น สนับสนุน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมมือ ร่วมใจ และพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานร่วมกับภาคีการพัฒนาทุกฝ่าย เพื่อถักทอสังคมให้เข้มแข็ง คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ เห็นชอบในหลักการให้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต ซึ่งใช้คำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า Community Empowerment for Response to Crisis Action Plan อักษรย่อคือ CERCAP (กองพัฒนาอาสาสมัคร กรมการพัฒนาชุมชน, 2545 : 6)

รัฐบาลโดยการนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เล็งเห็นความสำคัญของภารกิจของของชุมชนและจัด "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" โดยเอเฉพาะการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน

สนองพระราชดำริ "เศรษฐกิจพอเพียง" ด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือที่เรียกว่า กองทุนหมู่บ้านและ 1 ล้านบาท ภายใต้นโยบายหลักเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งยังเพื่อให้องค์กรท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระเบียบบริหารจัดการเงินของตนเอง ให้สอดคล้องกับสภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานของประเทศไทยรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

โครงการกองทุนหมู่บ้านมีพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน ครอบคลุม 70,865 หมู่บ้าน และแยกเป็นชุมชนเมือง 8,889 ชุมชน รวมทั้งสิ้น 79,754 หมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อพิจารณาแล้วโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รัฐต้องใช้งบประมาณถึง 79,754 ล้านบาท เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวพระราชดำริ "เศรษฐกิจพอเพียง" แม้โครงการนี้จะใช้งบประมาณต่ำกว่าการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการจะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน

ในการดำเนินการตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น กระบวนการดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้สำเร็จได้นั้น ปัจจัยทางด้านกระบวนการจัดการองค์กร เช่น กระบวนการเรียนรู้ของคณะกรรมการหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ลักษณะของผู้นำกองทุน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยทางด้านการเมือง เช่น การสนับสนุนจากภายนอก การประสานงานกับองค์กรชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน นโยบายรัฐบาลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องทางด้านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และปัจจัยทางด้านสังคม เช่น การตระหนักในปัญหาและสาเหตุความเป็นชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางสังคม และจิตวิญญาณของกองทุนในหมู่บ้าน การถือคุณประโยชน์ซึ่งกันและกัน การพึ่งตนเอง ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างยิ่ง

ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน องค์กรประกอบราชการหนึ่งที่มีความสำคัญมีบทบาทไม่น้อยก็คือผู้นำกองทุนหรือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านเป็นผู้เลือกสรรเข้ามา ทำหน้าที่ในคณะ มีบทบาทที่ต่าง และเป็นเจ้าของร่วมของคนในหมู่บ้าน เนื่องจากต้องบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองและร่วมกับการกองทุนหมู่บ้านที่สำคัญในเวทีท้องถิ่น ได้แก่ การดูแลรักษาเงินกองทุนของหมู่บ้าน พึ่ง รวบรวมเงิน โครงการของหมู่บ้านเงินกองทุน ติดตามการชำระคืนเงินกู้ยืม ทำให้เงินกองทุนเกิดการหมุนเวียนอย่างรวดเร็ว คณะกรรมการชุดนี้จะมีจากการ "เลือกตั้ง" กันเองในหมู่บ้าน ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ราชการ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนี้จะต้องมีหมู่บ้านละ 15 คน โดยมาจากการคัดเลือกของสมาชิก
กองทุนด้วยเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 โครห์ที่ได้รับคะแนนสูงที่สุด ก็จะได้เป็นประธานคณะ
กรรมการ นอกจากนี้ก็ยังมีตำแหน่งรองประธานและเลขานุการ ทุกตำแหน่งไม่มีเงินเดือนหรือ
เบี้ยเลี้ยง

ผู้วิจัย เห็นว่าการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ส่วนที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่น่า
สนใจ คือ ลักษณะของผู้นำกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะบริหารจัดการกองทุน
หมู่บ้านให้มีผลตามเป้าหมาย คุณลักษณะของผู้นำในแบบใดที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง
และคุณลักษณะอย่างไรของผู้นำที่คนในชุมชนนั้น ๆ ต้องการที่จะให้เข้ามาบริหารจัดการกองทุน
หมู่บ้าน ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรได้รับการศึกษาจากต้นตัวอย่างเป็นระบบ เพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่า
ผู้นำมีคุณลักษณะอย่างไรที่ผลต่อความสำเร็จ และลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำกองทุนหมู่บ้าน
ควรเป็นอย่างไร ในบริบทของการดำเนินงานในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ซึ่งผลการศึกษาคือนี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงพลังของชุมชนในการดำเนินงานแล้ว ยัง
สามารถเป็นองค์ความรู้ในการถ่ายทอดให้แก่วชุมชนอื่น ๆ เพื่อเป็นแรงผลักดันในการทำงานและ
เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ
2. โครงการกองทุนหมู่บ้าน
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำกับความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ

จัดการโครงการกองทุนหมู่บ้าน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้นำกองทุนหมู่บ้านมีชาติพันธุ์ภาษาพูดที่ต่างกัน จะมีคุณลักษณะของผู้นำ
แตกต่างกัน
2. คุณลักษณะของผู้นำที่แตกต่างกัน จะมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุน
หมู่บ้านแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ
โครงการกองทุนหมู่บ้าน
2. ทราบถึงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผู้นำในการบริหารจัดการโครงการ
กองทุนหมู่บ้าน

3. ใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิก ในการคัดเลือกบุคคลให้ทำหน้าที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษารวิจัยไว้ ดังนี้

1. พื้นที่ในการศึกษา การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะ ตำบลพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ หมู่บ้านในพื้นที่ที่แตกต่างด้านภาวะทางสังคมและมีความเข้มแข็งในทางบริหารจัดการของหมู่บ้าน ทั้งนี้ ภาวะทางสังคม โดยอาศัย ภาวะทางสุขภาพและภาวะทางสังคม

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระยะกึ่งวิจัย กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านที่ทำการศึกษา คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 15 คน จำนวน 9 หมู่บ้าน รวมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 126 คน

3. ระยะเวลาในการศึกษารวิจัย ตั้งแต่ กรกฎาคม 2545 ถึง เมษายน 2546 รวม 10 เดือน โดยมีขั้นตอนงานเป็นการดังต่อไปนี้

กรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2545

สำรวจข้อมูลเบื้องต้น

กันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2545

เก็บข้อมูลพื้นฐานศึกษา

มกราคม - เมษายน พ.ศ. 2546

นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเรียบเรียง

เสนอผลงานการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาล โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชน ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง โดยแบ่งเป็น 2 ระดับกองทุนคือ

1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

2. กองทุนหมู่บ้าน คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน/ชุมชน เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้าน/ชุมชนเมืองประมาณ 1 ล้านบาท

หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตการปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น

ผู้นำ หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ดำเนินการบริหารจัดการโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการการคิดหรือเขียนและทำ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการกองทุนหมู่บ้าน

คุณลักษณะของผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติหรือความสามารถของผู้นำที่จะจัดจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการหรืออำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการ การสื่อสาร การติดต่อซึ่งกันและกัน ให้เกิดมีใจรวมกันในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการศึกษาครั้งนี้เน้นหนักคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ดังนี้

คุณลักษณะด้านความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ของอาสาสมัครที่งานในโครงการทำหน้าที่ และความรู้ทั่วไปอันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ซึ่งได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และความรู้เกี่ยวกับหลักการโครงการกองทุนหมู่บ้าน

คุณลักษณะด้านสถานภาพส่วนตัว หมายถึง คุณลักษณะ หรือคุณสมบัติเฉพาะซึ่งปรากฏอยู่ในแต่ละบุคคลอันแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างกัน ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งในหมู่บ้าน ประสบการณ์ในด้านหนึ่งและวัยได้แก่สี่ปี

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาให้ปรากฏแก่สายตา หรือการรับรู้ของบุคคลภายนอก ได้แก่ ความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ริสัยทัศน์

คุณลักษณะทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกการวางตนอย่างมีแบบแผน อยู่ในกาลเวลาธรรมเนียมของสังคม และศีลธรรมอันดี ได้แก่ ความเข้าใจอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจ ความสามารถในการปรับตัว ความร่วมมือ ความเชื่อมั่นในตนเอง

การบริหารจัดการโครงการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ชุมชนและท้องถิ่น ได้ร่วมกันดำเนินการจัดการและดูแลรักษาเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเองภายใต้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ หมายถึง มีการจัดการโดยมีจิตสำนึกร่วมกัน โดยอาศัยโดยอาศัยองค์การ ชาติใด กระบวนการและกิจกรรมหลากหลายที่กลุ่มประชาชนที่เกิดจากความรัก ความสามัคคีกัน และเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในแนวราบและเป็นองค์รวม ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความเข้มแข็งที่เป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความพยายามพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ผลการดำเนินงานในการประกอบอาชีพ และมีการสะสมทุนมีปัญญาจากผลประโยชน์

ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ความเข้มแข็งที่เกิดมาจากการบริหารหรือกิจการเป็นทางการบริหารจัดการได้แก่ มีระบบบริหารจัดการที่ดี และองค์การมีกิจกรรมต่อเนื่อง สามารถสภาพตนเองต่อชุมชน

ด้านสังคม วัฒนธรรม หมายถึง ความเข้มแข็งที่เกิดจากคน เมรัก ความสามัคคีที่
คนเกื้อหนุนกันต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ได้แก่ ความร่วมมือกัน
ชุมชน องค์การมีการสนองตอบค่านิยมทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย
ภาคเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University